

Сшиток 30. 19. січня 1923.

Ціна 15ц. 10 за \$1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

ПІРВАНЕ ДИТЯ

Роберт

Блюм

— Вона живе! Моя Мегі живе! — кликнув щасливий батько.

Рукою потерла чоло, немов хотіла відогнати прикрі думки, й випрямила ся з горда. Рішилась далше втримувати ся всіми силами на місци, що виборола собі.

Пригадала собі тепер гарне, смугляве мужеське лице й двое вогнистих очий.

Де-ж мігби бути той, до якого її серце так прилягло? Чи може доля злучила його із Ільоною? Та чи знайшов бажане щастє із ньою?

Розплакала ся сердечно, коли се несподівано почула тупіт кінських копит.

Виглянувши вікном, здрігнула ся й неохотно воркнула:

— Се він!

Аж затрясла ся з гніву та кликнула:

— Ох, якже-ж його ненавиджу за се, що насильно хоче одружитись зі мною! Та се йому не вдасть ся!

Випрямилась поважно й додала:

— Знаю його тайну й маю його в руках! Буду вміла оборонитись перед ним!

В кілька хвилин пізнійше звідомив льокай, що наречений вижидає її в сальоні.

Єлена механічно відгорнула волосє із над чола, заспокоїла ся трохи й увійшла до сальону.

Сьогодні Олекса притиснув її до себе ще сердечнійше, як звичайно.

Старий князь вельми зрадів, побачивши так дібрану пару, й підсміхаючись кликнув:

— Справді! Ви так немов сотворені одно для другого!

Єлена відхилилась у бік й змірила його ненависним поглядом.

Олекса на силу всміхнув ся й наближившись до ньої, спитав придавленим голосом:

— Що з вами сьогодні? Ви такі бліді та схвильовані!...

Сї слова привели її до свідомости. Підійшла до нього із усмішкою й подала руку до поцілуя. Відтак поздоровкалась із батьком.

І за декілька хвилин сиділи в трійку заняті живою розмовою й тяжко було доглянути у них хочби й сліду якого невдоволення.

В якийсь час спісля льокай відкликав старого князя,

а користаючи із тої нагоди, Олекса наближив ся до Єлени, вхопив її за руку й сказав:

— Якже-ж я вижидав тої нагоди, щоб свобідно поговорити із вами! Не можу вже діждати ся хвилі нашої злуки й тому хочу просити вашого батечка, щоб приспішив час нашого вінчання!

Єлена із криком вихопила свою руку із його рук й жахливо глянула на нього.

— Нашого вінчання? — зойкнула. — Ні, ні! Сього не може бути! Люди ще нічого не знають про наші заручини!

— Алеж се зовсім нерозумно відкладати час вінчання, Єлено! — кликнув Олекса пристрасно.

І знова чуливо глянув в її очі й сказав придавленим голосом:

— Се й для вас, пані, ліпше, бо ваша доля сим запевнить ся! Нехай би опісля хто зна що стало ся, то ви, як жінка князя Ерика Нелідова, не потребувати мете нічим журитись!

Помилив ся, коли думав, що сим її переконає, бо сталось зовсім противно.

— Ні, ні! — шепотіла блідніючи й відступаючи. — Не можу так скоро рішитись!

А, остаточно! — добавила після хвилі, спускаючи в низ очі. — Мушу ще порадитись із батьком, поки ви просити мете його, щоб приспішив наше вінчане!

В очах Олекси заправ вогонь. Лице його захмарилось.

— Не розумію! — просичав крізь зуби. — Ви є для мене загадкою! Адже-ж се також у вашому інтересі, Єлено, щоб стати княжною Нелідов!

Почула в сінях хід повертаючого батька й шепнула спішно:

— Ще два дні пождіть терпеливо! Найперше хочу сама про се поговорити із батьком, а після завтра дістанете рішучу відповідь!

Поки ще Олекса міг що відповісти, увійшов старий князь й підсміхнувся із вдоволення, заставши молоду пару так живо заняту розмовою.

Хоч як старав ся Олекса, то однак того вечера ніяк не міг бути веселим. Його чоло все ще було нахмарене.

Попращав ся скорше, як звичайно. Після його від-

ходу Єлена аж лекше зітхнула. Вона оправдала себе якоюсь дрібничкою й також вчаснійше вернула до своєї кімнати й там проходжувала ся нервово, обі руки притискаючи до розпаленого чола.

Настала для ньої рішаюча хвиля. Олекса намагав ся, щоб приспішити час вінчання — а що-ж вона мала тепер зробити, щоб недопустити до тої ненависної злуки?

Пригадала собі слова старого слуги, що радив її спокійно вижидати кінця, але тепер вона вже не могла спокійно ждати! Сейчас мусіла щось робити, щоб не впасти жертвою того обманця!

В розпуці вхопила ся думки, що лиш старий слуга зможе її висвободити із того нещастя. Подзвонила на покоївку й приказала їй піти до замку Ерика Нелідова й сказати Францови, що княжна хоче із ним говорити.

Аж лекше їй стало на саму згадку, що зможе із ним порадитись й вельми нетерпеливо вижидала повороту своєї покоївки.

Нарешті вернула покоївка із повідомленєм, що старий Франц прийде завтра вечером, а ся вістка зовсім заспокоїла Єлену.

Та помимо сього вона перевела ніч безсонно, бо відражаючо-гидке лице Олекси все ставало перед очима її душі.

Встала вчасно й побігла у парк. В жаху роздумувала про се, що сьогоднішній день рішить про її долю й страшна трівога давила її серце. Збирав її страх перед невідомою будучністю.

— А що станеть ся коли й старий Франц не зможе їй допомогти, та коли буде мусіла зробити після волі Ерика?

— Ні, лиш се ні! — крикнула в розпуці. — Нащо мені достатки та становиско, коли маю їх здобути за ціну свободи та щастя?

А, як часто тепер відчувала Єлена, що краще їй жило ся, будучи артисткою, чим тут, серед богацтва та достатків! Що-раз більше тужила за свободою й жалувала дуже, що дала ся обманити позорам а дійсність її так сильно розчарувала.

Нетерпеливо ждала вечера й розмови зі старим слугою.

На велике її здивованє, та невдоволенє, явив ся сьо-

годня Олекса далеко вчаснійше, як звичайно й запросив князя та наречену на проїздку конем.

Сим присилював її перебути ціле пополудне в його товаристві а вона ще ніколи так прикро того не відчула, як сьогодні.

Олекса приглядав ся їй допитливо, так немов бажав відгадати її рішене.

Час тої проїздки видавав ся їй неможливо довгим. Аж тоді почула себе щасливішою, коли нарешті вернула домів.

Увійшовши із батьком та нареченим до сальону, роздумувала над тим, як би то викрутити ся та вийти поговорити із старим Францом.

Коли се увійшов послугач та повідомив, що є до молодого князя післанець та хоче із ним поговорити. Правдсподібно на замку стало ся якесь нещасте!...

Олекса жахнув ся, аж підскочив з місця й приказав привести післанця.

В кілька хвилин пізнійше післанець увійшов до сальону.

Так задихав ся, що в першу хвилину не був в силі навіть слова промовити.

— Мій Боже, що стало ся? — кликнув Олекса, підбігаючи напроти післанця.

І Єлена підняла ся із сидження. Якась дивна тривога давила її за горло.

Нарешті післанець промовив тремтячим голосом:

— Ласкавий пане, стало ся нещасте! Старий Франц хотів зійти по вино до пивниці і впав небезпечно зі сходів!

В ту-ж хвилю Єлена скричала жахливо й, приступивши до післанця, кликнула:

— Чи він вже не жиє?

Післанець зі страхом глянув на неї й кивнув потакуючи головою.

Єлена з розпучливим криком впала на крісло.

Старий князь журливо приступив до ньої, а Олекса ніяк не вмів собі пояснити такого загадочного поступку своєї судженої.

— Добре! Скажи, що сейчас вертаю до замку; прикажи рівночасно осідлати коня! — звернув ся до післанця.

Коли послугач відійшов, наближився Олекса до своєї нареченої й, похилившись над нею, строго спитав.

— Що сталося вам, Єлено? Чому то вістка про смерть слуги так вас вразила?

Єлена здригнулась й ніщо на це не відповіла.

— Щоб се мало означати? — пошепки питає Олекса старого князя. — Мушу спішитись, бо там в замку певно великий заколот з тої причини! Однак верну незабаром, як лиш все приведу до порядку, бо хочу, щоб мені Єлена пояснила причину так дивного свого поведіння!

Підняв руку своєї судженої до уст, поцілував і ви-йшов.

Старий князь положив свою руку на рамена Єлени та спитав лагідним голосом:

— Що тобі, Єлено? Чого-ж ти в такій розпущі?

Молода дівчина поволи почала приходити до тямки із одубіння й широко розкрила очі. Була ще вельми бліда, коли підняла ся й промовила:

— Даруйте мені таточку, що я вас так наполохала! Я сьогодні вельми збентежена й тому тим живіше вразила мене вістка про смерть старого слуги.

— Чи дійсно ніщо більше Єлено? — спитав старий князь почасти впокоєний. — Бідне дитя! Ти, видно, ще не зовсім зрівноважилась після своєї хвороби!

— Й мені так здається, таточку! Нераз відчуваю, що я дійсно далеко слабша, як виглядаю! — відповіла слабо усміхаючись.

Вернула до своєї кімнати звиняючись, що хоче троха відпочати, поки ще її суджений поверне. А тільки що сама остала, зойкнула тяжко й повалилась на канапу.

— Мій Боже, щож тепер станеться зі мною, коли я втратила останнього чоловіка, що міг би мені допомогти та порадити в цьому тяжкому положенні! Який же страшний удар для мене! Чому-ж то не вдалося мені бодай перед смертю із ним поговорити?

Заломила руки й тремтіла думаючи що Олекса верне й схоче рішучої відповіді.

— О, ласкавий Боже! — ридала. — Чому-ж то я не маю нікого, перед ким би могла звіритись? Я-ж навіть перед батьком не смію із тим зрадитись!

Чому-ж той старець якраз сьогодні мусів померти?!

Чому так нещастить мені? Здається немов всі сили небесні станули проти мене!

Гірко заридала.

— Чи хіба се є то ожидане щастє, що сей волокита змушує мене до супрожества та враз з собою в пропасть мене тягне?!....

О Боже, що-ж мені тепер робити? — говорила крізь сльози. — Що-ж йому сказати, коли забажає рішучої відповіді?...

Серед таких думок навіть не чула ся, як пізно стало.

Отямила ся доперва тоді, коли увійшла служниця й спитала чи не засвітити би лампу. Однак Єлена не бажала собі того, бо не хотіла, щоб покоївка заглянула її заплакане лице.

Ось вже й наближив ся час підвечірку, коли се в сїнях дав ся чути відгук ходу.

Єлена стрепенулась, бо пізнала хід того, кого найбільше на світі ненавиділа.

Почула за дверми його голос й по хвилі на порозі спинив ся Олекса.

— Ради Бога, що вам стало ся, панно Єлено, та чому тут у вас ще темно?

Крізь втворені двері впало із сїний світло й осяяло непорушну, скорчену статк нещасної дівчини.

— Що з вами, Єлено? Що малоб се означати? — повторив. — Чи ви може хорі?

— Так, голова мене болить! — шепотом витиснула крізь сцїплені уста й вихопила холодну свою руку із його долоні.

Олекса кликнув на служницю й приказав засвітити лампу.

Єлена відвернула ся лицем до бюрка, щоб покоївка, входячи у кімнату, не доглянула її лица.

Але тільки що служниця вийшла з кімнати, Олекса приступив до своєї нареченої й положив руку на її рамене.

— Прошу, даруйте мені Єлено, що я увійшов до вашої кімнати! Татуньо зажурились тим, що в означений порі ви не зійшли на чай і тому післали мене по вас!

Скажіть мені, прошу, що те все значить? — просив. Якже мені прикро, що застаю вас заплаканою!

— Не розумію вашої розпучки з причини смерти мого слуги! Не розумію вашого плачу! Взагалі все є загадкою для мене! Будьте пані щирі зі мною та отверто скажіть мені, що вас так зворушило?

Єлена жахливо глянула на нього й відступила у бік.

— Мене сьогодні голова дуже болить, чую ся хорошо! — прошепотіла. — Хочу остати самою!

Олекса глянув на неї пронизуючим поглядом і в задумі потряс головою. Все це не вмів собі пояснити загадочного її поведення.

— Єлено! — промовив знова лагідним голосом. — Користаючи із хвилевої нашої самоти, прошу вас сказати мені яка ваша остаточна постанова! Ви мусите вже сьогодні знати, що малиб мені завтра відповісти!

Чи говорили ви вже з батьком та чи рішились приспішити час нашого вінчання?

Єлена зойкнула, а впавши на крісло, закрила лице руками.

— Ні, ні! Не можу! — шепотіла перестрашена. — Прошу, не мучте мене! Я хора!

Олекса поблід і прикусив уста.

— Алеж Єлено! Як маю се розуміти? Чому не можете? Ходім до батька — просити мемо його, щоб позволив нам скоро звінчатись! Не бачу причини чому мав би нам відмовити!

Єлена кинулась й знова болісно зойкнула.

— Ні! Я вашою жінкою не можу бути ніколи! Зараз піду до батька та скажу, що хочу бути вільною та що ніколи не згоджу ся бути жінкою того, проти котрого моє серце обурюєть ся!

— Єлено — ви хиба з ума зійшли!

— Ні, я не зійшла з ума і знаю, що говорю! Довше мовчати не буду і нехай станеть ся, щоб там не було, а я вашою жінкою не буду!

Олекса засміяв ся хрипливо і захопив її за руки так сильно, що вона аж крикнула.

— Ви одуріли, Єлено! — кликнув він грізно. — Колиб ні, то ви би таких дурниць не говорили! Я лиш цікавий, що вам так нагло стало ся й чому ви так дуже противите ся нашому вінчанню?...

Єлена схопила ся із сидження і до нього звернула своє

бліде лице, повне виразу ненависти та погрози.

— Чому не хочу стати вашою жінкою? — спитала.
— Отже добре! Скажу вам: Не хочу бути жінкою обманця та авантюриста! Знаю бо із достовірного жерела, що ви не є тим, за кого себе представляєте — ви не є князем Ериком Нелідовим!

Олекса скочив немов громом поражений. Сього він не сподівався!

Тим сильнійше його се прибило, що не сподівався такого почути й тому не зараз зрівноважився. Блідий та із викривленим лицем, але на позір спокійний, приступив до своєї нареченої та хрипливим голосом спитав:

— Хто вам таку небилицю уплів?

Через хвилю вона не зводила очий із нього.

— Відкрив мені се ваш старий слуга, Франц, що сьогодні такою несподіваною смертю помер! Він знав князя Ерика із дитинства та знав, що тамтой мав поза лівим ухом знак, якого у вас зовсім не видно! Се якраз запевнило його в сьому, що ви не є князем Ериком!

Олекса заскреготав зубами й затиснув кулаки в безсильній скаженості.

— А то старий дурак! — просичав із гнівом. — І ви повірили в такі небилиці?

Єлена відважно глянула йому в очі.

— Так і є! Я переконана, що він говорив правду! Поки однак він ще втворив мені очі, бували не раз хвилі, що я й сама сумнівалася, щоб ви були братанком князя! Я відчувала, що ви тут під другого підшиваєтесь, а коли ще слуга передімною відкрив вашу тайну й перед вами остеріг, тоді я вас зненавиділа й вашої присутності прямо знести не можу!

Тепер же бачите, що се я вас маю в своїх руках та лиш одне моє слово вистане, щоб князь пізнав, що ви за один! Маю однак надію, що ви настільки бодай розсудним будете, що не допустите до того!

З трудом висказала сі слова Єлена а думала, що тим раз-на-все пірве всі зносини із сим чоловіком.

Але здорово помилилась!

Олекса, хоч через хвилю був наче громом поражений і не знав що почати, то незабаром здобув знова сві-

домість положеня й спокійно розважив все, про що дізнав ся.

— Ха, ха, ха! — реготав ся насмішливо. — Не думав я, що ви, пані, настільки дитинячі, що таку вагу класти мете до базіканя старого дурака!

А хто-ж мені докаже, що я не є князем Нелідовим? — спитав, допитливо дивлячись на неї. — Чи ви, пані, думаєте, що базіканя старого слуги є важнійші, чим легітимаційні папері?

— Ви могли їх роздобути в неправий спосіб! — рішучо перебила йому Єлена.

Молодий чоловік поблід, але визиваючо закинув взад головою.

— А хочби навіть і так було, то хто мені се докаже! Горе кожному, що поважить ся сумнівати! Тяжко заплатив би за ту обиду!

Наступила тяжка перерва, підчас якої противники ненависними очима на себе споглядали.

— Оставте мені свободу! — сказала Єлена крізь затиснені зуби.

— В ніякий спосіб! Ви мусите стати моєю жінкою! Дівчина кинула ся жахливо.

Олекса наближив ся до ньої із злобною усмішкою й ликуючи промовив:

— Ви мусите стати моєю жінкою, Єлено! Мусите, бо я маю вас у своїх руках! Ви-ж самі не маєте права вважати мене авантюристом, бо й ви не маєте права звати себе княжною, як я князем!

Ми обоє обманці і тому взаємно можемо собі заглянути в карти! Ми-ж повинні взаємно собі помагати, щоб вдержати ся на тому становиську, яке ми собі здобули мудрованем та хитрованем!

Єлена глянула на нього з погордою.

— Не будьте-ж так дитинною Єлено! — знова зареготав ся Олекса. — Чейже ви добре знаєте, що коли відійду тепер з вашою відмовою, то розповім князеві де-що цікавого про одну молоду артистку, та її біловолосу сестричку-красавицю! А я певний, що се оповідане не мало зацікавилоб його!

Недокінчив, бо Єлена із криком тривоги кинулась до нього.

— Ви сього не можете зробити. Инакше мені кінець! Знаю, що князь тоді не мавби милосердя надімною, та без найменшого жалю віддав би мене під суд... Ні, ні! До сього не може прийти!

Олекса з насмішкою здвигнув плечима.

— Се зовсім від вас залежить! Ваша доля лежить у ваших руках! Коли мене відкинете, то старий князь сьогодні ще дізнається про всю правду й ваша світла кар'єра скоро скінчиться! Коли же будете розсудливою, та підете рука в руку зі мною, то се буде також і в моєму інтересі, щоб перед світом закрити вашу минувшину та всіх утвердити в переконанню, що ви дійсно є дочкою старого князя. А коли вже станете моєю жінкою, то боронити вас му перед всякими напастями!

Прийміть мою руку, Єлено! Будьте розсудливою та рішіть ся на се добровільно! Ви-ж не маєте иншого виходу.

Єлена впала на крісло й заломила руки.

Дійсно, не мала иншого вибору. Мусіла стати жінкою того нужденного обманця, або рішитись на се, щоб її, як авантюристку, з сього замку прогнали, ганьбою покривши.

Силкувалась сама із собою, підчас коли її кат стояв перед нею із заложеними руками, вижидавши її рішення.

З насмішкою приглядав ся на її внутрішню боротьбу, знав однак згори, що його жертва вкінці таки мусить піддати ся йому.

Нарешті Єлена підняла голову й промовила беззвучним голосом:

— Ваша правда! Не маю иншого вибору й мушу піддати ся! Годжу ся на все — тільки одно вас прошу: Ідіть тепер й оставте мене самою! Прямо не можу знести вашого виду!

Зійдїть на долину до старого князя й старайтесь здобути все, що самі бажаєте — для мене се зовсім рівнодушне! Лиш оставте мене в супокою!

Олекса з трудом здержував ся від реготу. Взяв її за руку та з вдовolenем промовив:

— Добре, що розвага у вас побідила, Єлено! Ви, пані, певно догадались, які користи з сього випливають... Тепер піду до князя та скажу йому, що ви нездорові й тому не

можете зійти на чай! Рівночасно попрошу щоб приспішити час нашого вінчання!

Єлена кивнула головою й очі закрила рукою, так немов не була в силі довше знести його виду.

— До побачення, дорога Єленко! — кликнув Олексанпів наспмішливо, напів побідоносно й скоро вийшов з кімнати.

Через кілька хвиль гляділа за ним Єлена повним болю поглядом. Була немов зломана та задубіла.

— Мій Боже! Я тепер віддана на ласку й неласку сього обманця! Ох, коби я була відчула ту неволю завчасу, моя нога булаб ніколи не переступила сього порога!

Тепер я вже тілом і душею запродана йому! Не можу йому відказати, бо він би мене зрадив! Його згуба булаб рівночасно моєю!

— Всемогучий Боже! Сього я не всилі перенести! — крикнула в розпуці й мов божевільна почала вганяти по кімнаті.

Нараз спинила ся — сили її опускали. В протягу тих кількох годин вона стільки перебула, що прямо на ногах не могла вдержати ся.

З трудом дотягла ся до ліжка та з криком розпуки повалилась долів.

РОЗДІЛ ХСІV.

НЕЗНАНИЙ ОПКУН.

Серце Ільони нестримно товкло ся, коли вона сиділа у своїому кутку, нетерпеливо вижидаючи приходу Альтуніса, що мав її освободити.

Уважно прислухувалась також чи не вчує крику цигана, коли він дізнається що її вже нема. Та на превелике здивування все вокруг було тихо.

Кожда хвиля здавалась протягати ся в безконечність. Не досить того, що мусіла журитись тим, котрого їй за-

вистна недоля видерла, тепер ще сама мусіла по чужих краях тинятись! А вона вже так тужила за супокоем та спочинком!...

Коли нарешті верне до своєї вітчини? А скільки прийде їй ще перетерпіти!

Ох, скількоб вона дала за се, щоб могла враз з Єленою бути!

Мимохіть пригадала собі тепер сестру, коли се нараз зачула чийсь хід.

Чи се може Альтуніс приходить, щоб її освободити? Не знать, чи циганчуки вже відійшли?

Підняла ся й висунула ся із свого кутка, стараючись серед темности знайти вихід. Пощастило їй на потемки знайти другі двері, що вели не на подвірє, але у сінни другого будинку.

Натиснула замок й за хвилю була вже в темних сіннях. Десь із недалечку зачула якусь розмову й виразно розібрала кожде слово розмови батька із сином.

Дізнала ся, що Альтуніс хоче її продати якомусь богачеві а се переняло її незмірним жахом.

Близька обезтямленя сперла ся об стіну.

Тільки що вдало ся їй вихопити із рук циганів а вже впала в руки якогось старого драба та обманця, що став ся їй замілити очі удаваним милосердем.

Так ще раз зрада, ще раз хочуть її продати!... І грубі сльози покотили ся по її личку. Страшна тривога її обняла...

Якжеж тут охоронити ся перед загрожуючою небезпекою?

Не чула навіть коли старий вийшов, а отямилась доперва коли почула тяжкий хід сина.

Мусіла звідси чимскорше утікати, щоб її, наче товар який, не продали! Так, дійшовши до кінця довгих сінний, побачила двері, що вели на подвірє. На її щастє не були замкнені.

Вийшовши, чула як син Альтуніса запрягав коні в стайні. Осторожно пересунула ся через подвірє та фіртку й після кількох хвиль була вже поза обрубом Альтунісової загороди.

Хвилю спинилась, зітхнула, потім пігнала в лїс, наче звірина, за якою погоня настає.

Коли Альтуніс побачить, що вона втікла, то гнатись ме за ньою! О, Боже, колиб він її зловив та знова заволодіє до себе...

Не зважаючи на обезсилене, бігла скоро, як лиш ноги могли її понести. Жахлива думка про Альтуніса прискішувала її хід — розпука сил додавала!

— — — — —
— — — — —

В хвилю, коли хитрий Альтуніс увійшов до складу, щоб вивести Ільону до візка, побачив, що втікла пташечка із клітки. Для нього була се непередвиджена та велика страта.

З криком вибіг на подвір'є, вхопив за ліхтарню та враз зі сином почав перешукувати ціле забудоване.

Але все надармо — Ільони нігде не було!

— Мусіла втікнути! — подумав і сів на коня, щоб гнатись за ньою. Синові приказав остати дома та вважати на щигана.

Гнав дорогою, розглядаючись уважно кругом а присягнув, що не спічне, доки її не здогонить!

Не хотів такої здобичі так легко позбутися!

Незабаром звільнив біг коня, щоб легше розглядатись на боки.

Тимчасом Ільона, майже дух в собі запираючи, гнала вперед, сама не знаючи куди її ноги несуть. Часами здавалося їй, що чує поза собою якийсь тяжкий хід, а се їй майже крил додавало.

Була вже близькою цілковитого знесилення і ноги під ньою погинались, але думка, що зможе впасти в руки того обманця, додавали їй сил й не позволяла спочати.

Гнала без віддиху вперед.

На її щасте ніч була темна, небо хмари вкрили.

Колиб не се старий напевно бувби її доглянув.

Звільна однак сили її опускають та лиш із найбільшим напруженем волі вона посувається вперед.

Відчуває однак, що се довго не потриває.

Знесилена впала, тяжко зойкнувши, та на думку, що Альтуніс її здогонить, схопила ся й піпнала вперед. Та не довго бігла — сили не дописали. Без тямки повалила ся на землю.

Лежала так довший час серед темряви ночі, коли се

нараз щось задудніло й за хвилю між деревами з'явився їздець на кони.

Стративши надію віднайдень Ільони, вертав Альтуніс домів, а припадок звів його на дорогу, де вона лежала.

Але Бог змилосердився над ньою. Альтуніс був вже лиш кілька ступнів від місця, де вона лежала, коли се жінь спотикнув ся об корінь якогось дерева, зірвав ся знагла, станув дуба, скочив в бік й піпнав вперед.

Шум поніс ся понад деревами, що покірно схилили свої верхівя долів, немов дякуючи Богу за Його милосерде, що охоронив бідну сироту.

Може три годині проминули, коли перші проблиски дня почали продиратись помежи галузе дерев, а Ільона все ще без руху лежала на землі.

Була бліда, наче мервець, а застигли черти її лиця мали ще той самий вираз тривоги, з яким тут під деревом впала.

З першими проблисками дня, оживилось все серед галузий дерев — пробудилась пташня й ріжними голосами виспівувала свої поранні пісні.

Але все те не розбудило із одубіння бідної дівчини.

Коли се ялось пташки замовкли й надслухуючи поспіхиливали свої головки.

Шляхом йшов якийсь подорожний із вузликом на рамени, та йдучи приспівував собі весело. Нараз голос замер йому в горлі а ноги під ним задрожали.

Заглянув на землі тіло дівчини й похилив ся над ним.

— Бідна! Якж вона бліда! — шепнув, зворушений до живого.

Виймив із вузлика фляшку й спіртом натер її чоло. Се помогло, Ільона втворила очі.

Побачивши перед собою чуже лице вона жахнула ся й знова заплющила очі.

Але сей чужий чоловік промовив до ньої таким голосом, що хоч його слів не розуміла, то однак знова відважила ся втворити очі.

— Ах, яку я спрагу маю! — шепнула.

— Маєш, пий, се тобі pomoже! — відповів незнакомий ломаною мовою, приткнувши фляшку до її уст.

Дівчина мовчки попила а напій вогнем розійшовся скрізь по тілі. Посилена тим, підняла ся.

— Звідки ти тут взяла ся, бідна дівчино, так далеко від своєї вітчизни? — спитав незнакомий.

Його голос, повний співчуття, розжалобив дівчину й вона гірко заридала. Серед плачу розповіла йому про нещастя, які її стрінули в останніх днях, про обох циганів та Альтуніса. Видно було, що зацікавлене у нього з кожною хвилиною змагається.

— Як ті цигани виглядали? — спитав.

Вона, як могла, розповіла йому про них, а тоді його лице нахмурило ся.

— Отже я таки попав на слід того проклятого убійника! — кликнув з гнівом.

Ільона несміло, майже зі страхом, глянула на нього. Тоді він розповів їй, що його так схвилювало. Минувшої ночі він не міг нігде впроситись на нічліг й через ліс йшов до сусіднього села. Ідучи лісом почув якийсь страшний крик й опісля бачив як один із циганів закопував у землю трупа. Не міг йому перешкодити, бо самий не мав ніякої зброї, а циган, без сумніву, бувби його також убив, колиб був йому перед очі показав ся.

— Тому також я не міг за ним слідити коли він вертав до своєї криївки! — додав — а що тепер сей дивний випадок вказує мені, хто є тим убійником, то се хіба палець Божий! В найблизшому містечку донесу про се властям.

Ільона закрила лице руками. Догадала ся, що се певне нещасна та пристрасна ревнивість поріжнила циганів й була причиною того убійства, якого жертвою впав напевно Паольо. І з жахом великим думала тепер, що се певно Тобі, після довершення убійства, вертав за нею.

— О, Боже! — зойкнула, тремтячи всім тілом — колиб він був дістав мене в свої закровавлені руки...

Не була в силі докінчити, так тремтіла на саму згадку про се.

— Щож тепер зробиш з собою? — спитав добросердний подорожний.

— Чи я знаю? — відповіла бідна дівчина. — Я-б хотіла вернути до рідного краю! О, Боже! Що станеть ся зі мною?

— Тимчасом ходім в село. Побачимо, що дасть ся зробити.

Не могли йти скоро, бо Ільона, знесилена нічною втечею, незмагала. Йшли поволи, а подорожний розповідав їй про найріжнорідніші справи, щоб її троха розважити.

Так нарешті дійшли до своєї ціли. Був се найвищий час, бо тільки спинились в корчмі, як Ільона впала із висилена. Добросердна хазяйка, зворушена нещасним виглядом та незavidною долею бідної дівчини, про що розповів їй подорожний, сердечно заходилась коло ньої, положила її до ліжка, нагодувала та напоїла.

Ільона, із сльозами в очах, дякувала шляхотній жінчині, а другої днини вже на стільки почувала ся в силах, що могла хазяйці дещо помагати в занятю.

Під вечір приїхав якийсь їздець. Був так високий, що коли станув на порозі, то мусів схилити ся, щоб увійти до середини.

З найбільшою пошаною привитала хазяйка того дивного гостя а Ільону якось дивно застановило, що сей незнакомий пан так їй приглядався.

Він же, видно, був здивований, коли побачив так милу та гарну дівчину, з лагідним та поважним поглядом, та очима, в яких десь глибоко був затаєний палкий вогонь.

Мовчки сів в куті, очий з ньої не спускаючи.

Якраз увійшов до середини той подорожний, що заглядав ся Ільоною. Другої днини мав намір вибирати ся в дальшу дорогу.

Ільона з жалем думала про розлуку із ним. Він же для ньої був такий добрий та так в нещастю співчував!...

Приступивши до ньої, він спитав її, що думає далше з собою робити.

Ільона сумно спустила голову.

— Ся добра жінка хоче мене задержати у себе так довго, доки до сил не прийду — відповіла. — Але я-б не хотіла над'уживати її гостинности й хотілаб вже в найблизших днях вибратись далше до Адріанополя. Ви-ж знаєте, що я артистка та що я в цирку виступала. Може де в якому більшому місті стріну яку трупку, що мене прийме. Се булаб одинока нагода для мене, щоб прилу-

чити ся до подорожуючої трупи й так вернути до моєї вітчизни.

Незнакомий, недавно прибувший мущина, прислухувався їй з великим зацікавленням й дивно якось подивився на неї.

— В такому разі ми скоро побачимо ся, бо я також вибираю ся до Адріанополя! — зрадивши, кликнув подорожний.

Відтак надумавшись, додав:

— Коли завтра приїду до С. зараз звідомлю влади про се убійство при каменяломах, щоб підлий убійник дістав заслужену кару!

Тут вмішав ся в розмову новоприбувший.

— Що се за убійство? — спитав.

Ті здивовано глянули на нього.

Коли йому запитаний розповів про убійство цигана, очі незнакомого грізно заблибли. Коли же подорожний ще раз повторив, що про убійство хоче повідомити влади, він всміхнувся та остро і з глумом, промовив:

— Се вам на ніщо не придасть ся, добрий чоловіче! Вони, там в місті, не дуже будуть тим журити ся, бо подібні справи трапляють ся кожної днини. Та по мимо сього, се йому не пройде безкарно — се оставте вже для мене! — додав, по хвилі надуми. — Коли його лиш знайду, то він дорого заплатить не лиш за смерть того хлопця, але також за підлоту, якої хотів допустити ся на сій безборонній дівчині.

Вони обоє несміло глянули на незнакомого, що стояв перед ними в шляхотному обуреню й аж кулаки затискав.

Він звернув ся тепер до Ільони й зміненим голосом спитав:

— Чи не маєш нікого в сїм краю, дівчино, щоб станув в твоїй обороні?

— Ні, пане, нікого! Насильно затагнули мене сюди й продали якомусь паші до гарему.

— Бідне дитя! Яка страшна доля! — кликнув незнакомий, глибоко зворушений і просив її, щоб розповіла йому про дальші свої пригоди.

Ільона радо се зробила, бо почула до нього велике довіре.

Скінчивши, спустила в низ очі.

— Не можу тебе відвезти до твоєї вітчизни! — промовив лагідно. — Але тут тебе обороню й возьму в свою опіку! Найперше пімщу ся на циганови, а про остале поговоримо пізнійше!

Чи хочеш, щоб я відпровадив тебе до сусіднього місточка, до моєї дочки? Чи довіряєш мені, Ільоно?

— О, пане! Якже маю вам подякувати за вашу доброту? — кликнула зворушена Ільона, хватаючи його за руку.

— Чи вмієш їхати конем? — спитав.

— Так, пане! Їджу дуже радо й добре!

Незнакомий вдоволено кивнув головою й, позичивши в хазяїна коня, просив дівчину, щоб скоро ладила ся до від'їзду.

Ільона зворушена попрощала ся з хазяйкою та із своїм добродієм із ліса й сіла на коня.

Хвилю перед від'їздом ще раз спитав її новий оборонець:

— Чи маєш до мене цілковите довіре, Ільоно? Та чи можеш сліпо віддати ся в мою опіку, не питаючи хто я такий й куди тебе везу?

Ільона затремтіла й через хвилю не могла рішитись. Потім відповіла:

— Так, пане! Довіряю вам та знаю, що мені добра бажаєте!

Незнакомий всміхнув ся з вдоволення й скочив на сідло. Незабаром від'їхав з Ільоною, яку щирим словом виправляли й хазяйка й подорожний.

Довго ще дивилась за ньою та добра жінка, а серце її наповнилось якимсь дивним несупокоєм.

— Чи ви знаєте того чоловіка? — спитав подорожний.

— Ні, не знаю хто він такий, хоч вже не раз доводилось його бачити! Приїздить нераз прекрасною повозкою, або гарним коником. Іншим разом виглядає досить вбого. Однак він все є дуже щедрий й мусить бути хиба дуже богатим паном, се певне! Для нас однак є тайною, хто він такий!

— Може не треба було пускати дівчини із ним? — сказав подорожний.

— Я сама не похочувала! Але дівчина так радо пристала до нього!

Задумані вернули до хати, а коли товариш Ільони вхопив за свій вузлик, що лежав на низькому стілчику, знайшов там таманець із грішми.

Чи й вони були даром нежданого опікуна?

РОЗДІЛ ХСV.

СТРАШНЕ РОЗЧАРОВАНЄ.

Через кілька хвилин в Астиній кімнаті запанувала тяжка мовчанка.

Нарешті піднялася Аста. Була бліда, та, немов зі сну пробудившись, несміло глянула на стоячого перед нею поліційного урядника.

— Ви — хочете мене — ув'язнити? — вистогнала, ще більше блідніючи.

— Так, ласкава пані! — промовив поважно урядник. — Я-ж пані сказав, що Олекса Рандовський вже сидить у в'язниці та що я дістав приказ шукати за панею. Обіцяли мені за се 200 золотих нагороди.

— Мій Боже, мій Боже! — зойкнула Аста, заломивши руки. — Так се правда?

Почала нервово проходжувати ся по кімнаті, спустивши в низ голову. Тому й не заперимітила злобної насмішки урядника, що уважно слідкував за нею.

— Удало ся мені нарешті, по довгих стараннях, віднайти вас, пані! — сказав. — Так прошу за мною, пані графине!

— Мій Боже! — шепнула. — Коли граф про се дізнається, я пропаща!

Аста із страхом глянула на нього.

Приступила ближше до нього й шепнула:

— Чи, крім вас, ще хто впав на мій слід?

— Ще ні! Дотепер тільки я знаю про те, хто ви є, пані!

В її очах блиснула надія. Положила йому руку на рамени й сказала:

— Приобіцяли вам 200 золотих за винайдене мене — я вам дам 1,000, щоб ви мене не зрадили! Коли ніхто більше не знає про місце мого перебування, то се вам не тяжко прийдесть ся зробити! Ходить лиш о се, щоб ви мовчали!

Урядник вдавав немов би був дуже здивований й пронизуючим поглядом вдивив ся в прекрасну жінку. Потім спокійно та після надуми відповів:

— Ні, пані графине, се немислиме! Задля 800 золотих не хочу наражувати свого становища! Моглоб се скоро вийти на яв, а за се стрінулаб мене велика кара!

Лице Асти зраджувало незмірний несупокій.

— Я-б вам дала і більше!... — почала звільна. — Мені дуже залежить на сьому, щоб я остала на волі! А колиб я вам предложила 2,000 золотих?...

Урядник потряс головою й спутив очі, щоб не зраджувати вдоволення, яке відбилось у них.

— Се небезпечна справа! — сказав. — Наражуюсь на страту роботи, яка чейже варта більше, чим 2,000 гульденів!

Аста відвернула ся й скоро проходжуючись по кімнаті розважувала небезпечне своє положенє. Вкінці з розпущою рішилась на остаточне.

— Так дам 3,000! — сказала крізь затиснені уста. — Се все, що на разі вам дати можу! Більше не маю!

На його лици заграла хитра усмішка. Однак спустив очі, щоб того не зрадити й, здавалось, надумував ся.

Нарешті, отягаючись, промовив:

— Нехай же й так! Обов'язую ся мовчати та вдавати, що я вас не знайшов!

Аста аж лекше відітхнула й приступила до бюро, звідки тремтячою рукою виймила кілька банкнотів.

Ось, обіцяних 3,000 пане! — промовила. — Чи однак можу спустити ся на вашу мовчанку?

— Рішучо, можете спустити ся, пані графине! Прошу, не обавляйте ся нічого, бо тимсамим ви, пані, маєте також й мене в руках. Колиб пані лиш зрадили, що я прийняв від вас тих 3,000, так я-б пропав! Так вважайте себе зовсім безпечною!

Аста виглянула крізь вікно, чи може графа де не видно.

Що-ж би вона могла знайти на своє оправданє, колиб так граф сього чужого чоловіка тут застав?

— Довіряю вам й маю надію, що дотримаєте свого слова! — сказала з поспіхом, бажаючи чимскорше його позбутись.

Урядник вхопив капелюх й, виходячи, низенько поклонив ся.

Аста знесилена впала на крісло й закрила лице руками.

— Як се мене нервує! — шепотіла. — Не маю супокю ні в день, ні в ночі!

Колиб була знала з яким вдоволенєм, та з глумом відходив тепер сей урядник, що забрав у ньої 3,000, булаб зразу догадала ся, що обманець вивів її в поле!

Коли граф, якої пів години пізнійше, заглянув до її кімнати, застав її все ще нерухливою та мов закам'янілою на кріслі.

— Що тобі є Асто? — спитав.

Аста жажнулась й аж підскочила на кріслі, а хоч старала ся запанувати над собою, лице її зраджувало незвичайне схвильованє.

Того вечера старала ся бути розумною та веселою, але сим не могла обманити графа, який відчував, що вона щось закриває перед ним.

Се дало йому причину до нового підозріня.

Аста відітхнула свободнійше доперва тоді, коли знова спинилась у своїй кімнаті.

Думками вона знова тепер вернула до Олеса, якого нещастє її сильно боліло.

— О, Боже! — ридала, заломивши руки. — Я тут так само провинилась, як і він!

Помимо всього, що Олекса супроти ньої провинив, вона кохала його цілою пристрастю та пожертвованєм власної гідности а думка про його ув'язненє справляла їй незмірний біль.

Коли пробудилась другої днини, постановила рішучо зробити все можливе, щоб увільнити Олеса із вязниці!

Вижидала лиш нагоди, щоб знова на декілька днів висмикнути ся із замку. Щастє їй сприяло.

Граф Солмсберг дістав від далеких свояків запрошенє на польованє а що не міг їм відмовити, то, хоч не радо, мусїв одної днини вибратись до них.

Так Аста знова остала самою й почала надумувати ся, як би то свій намір здійснити.

Рішила поїхати до С. і там розвідати ся про Олеся. Сейчас зібрала ся та в годину пізнійше поїхала повозкою на стацію.

Пізно вечером прибула до С. й зайхала до готелю.

Другої днини почала розглядатись та розпитувати. Дізнала ся, що один із вязничних сторожів був в незмірно прикрому положеню. Перед місяцем похоронив жінку, що з ряду кілька лїт лежала хорою, а її ліченє пожерло всі, з трудом прихованї, ошадности бідного чоловіка.

Її смерть тим тяжше його діткнула, що оставила йому шестеро дрібних діточок, а платня вязничного сторожа була дуже нужденною!...

Дізнавши ся про се, Аста рішила наблизитись до нього та скористати із його помочі.

Ще тої самої днини, дізнавши ся, що сторож виходить із вязниці межи 5 а 6 годиною вечером, ждала на нього під вязничними мурами, а коли вийшов, приступила до нього, ввічливо поздоровляючи його.

Сторож, що йшов сумний, спустивши голову в низ, глянув здивовано на богато прибрану паню, що зараз же промовила до нього:

— Я дізналась про ваше нещастє, пане Рост, й щиро жалїю вас! Сказали менї, що ви находитесь у вельми тяжких матерїяльних відносинах, тому я-б рада вам допомгти в сьому нещастю! За се жадаю, щоб ви менї лиш маленьку прислугу вчинили!

Рост недовірчивим поглядом обкинув її, але здержав ся від острої відмови, яку мав на устах.

— Не знаю! — відповів нерішучо. — Не знаю вас, панї!...

— Не живу в С. а сюди я прибула задля одної справи!

Ви-б менї зробили велику прислугу, коли-б схотїли

взяти лист до одного в'язня. Я-б вас за се не зле нагородила!

Сторож недовірливо глянув на графиню.

— Що він за один? — спитав.

— Олекса Рандовський.

Сторож допитливо глянув на неї та вже більш ввічливо промовив:

— Ах, се той! Він якраз є під моїм доглядом!

— Так буде вам дуже легко вручити сей лист! — шепнула Аста, виймаючи коверту з кишені.

Коли запримітила, що сторож не похочує його взяти, виймила з гаманця кілька золотих і, втискаючи їх йому в руку, сказала:

— Возьміть, се вам придасть ся! Я чула про вашу нищоту й дійсно се не буде злом, коли ви гроші приймете та лист сей передаєте!

Сторож якось отягаючись взяв лист і гроші.

— Прошу мені принести відповідь від нього, або на письмі, або нехай він лиш перекаже! — сказала Аста. — Прийду сюди завтра і в той самий час буду ждати на вас!

Дякую вам, пане! — добавила при відході й позабаром зникла в одній із бічних вуличок.

Сторож здивовано глядів за ньою. Сховав лист в кишеню, але не мало ним зажурился.

— Я не повинен був брати того листа! — воркотів. — Але Бог один знає, в якій біді нахожусь! Чи-ж міг би я инакше заплатити свої довги, що їх затягнув в часі хвороби моєї жінки! Вірителі мої докучають й не хочуть вже довше ждати!

— Ах, що там! — вговорював себе. — Перший мій обов'язок є супроти дітей, а що кому може зашкодити, ксли я подам в'язневи сей лист?

Коли в годину пізнійше вернув до в'язниці, увійшов до келії із листом в кишені.

— Приношу вам лист від якоїсь пані! — сказав із усмішкою. — Се правдоподібно якась ваша своячка й хоче від вас відповіді.

Волдінг здивовано глянув на нього й простягнув руку по лист.

Прочитавши лиш декілька слів, він здивовано шепнув до себе:

— Від Асти? Що-ж вона може до мене писати?

Доперва після прочитання цілого листа, догадав ся, що все те відносило ся до Олекси Рандовського. Вона думала, що його дійсно увязнено!...

Посміяв ся над любощами, якими Аста засипувала Олексу. А коли скінчив, в голос зареготав ся.

Мусіла його незвичайно любити! Її слова, повні жалю та потіхи, кожного зворушили-б. При кінці листа запевнювала, що прибула до С., щоб його добути на волю!

— Ха, ха, ха! Тепер я на тім скористаю, що увязнили мене під іменем Рандовського! — зареготав ся Волдінг. — Так, так, старай ся мене визволити, дорогенька Асто! Я не сперечати му тобі в сьому!

Астин лист розвеселив його й він почав підсвистувати та підскакувати.

Рішив однак не відписувати, обавляючись, щоб письмом не зрадив ся. А йому якраз о се ходило, щоб вона не дізналась правди! На се одинокою радою було... передати устну відповідь через Роста.

Коли другої днини рано сторож увійшов до його келії, Волдінг переказав через нього щире поздоровлене для своячки й просив сказати, що він тепер вже відважнійше глядить в будучність!

В означений час графиня вижидала сторожа, а заглянувши його, сейчас поспішно підійшла до нього.

— Чи ви передали йому листа? — спитала. — Що-ж він на се?

Сторож переказав їй Волдінгову відповідь, а вслід за сим її лице зраділо.

— Може се дочка того старця! — подумав сторож, бо инакше не міг собі пояснити відносин сьої молодой жінщини до Волдінга.

Графиня знова почала випитувати сторожа про його домашні обставини й, розмавляючи, перейшла із ним шмат дороги.

— Ваше занятє досить тяжке та немиле! — допитувала.

— Коби хоч лїтше платили! — скаржив ся сторож. — А се й не хлїб не стає! Від смерти моєї жінки я ще не мав супокою! Задоежив ся на ліки та на лїпшу поживу для ньої, а тепер вірителї не дають менї супокою!

— Бідний чоловіче! — крикнула Аста із жалем. — Якже се мусить бути прикро побіч такого нещастя, переносити ще так много журби!

Знаю спосіб, як би тому всьому враз порадити! — сказала, скоса поглядаючи на нього. Але не знаю, чи можу з вами отверто про се говорити?...

Рост здивовано глянув на неї.

— Що мають панї менї сказати? — спитав цікаво. — Чи се ходить о того в'язня?

— Так, о нього!... На цілому світі не маю нікого другого, а тут його ув'язнили! Нащо менї достатки та гроші без нього? Чую ся нещасливою, коли нема його коло мене! Так тепер бачите, що самі лиш гроші не є всилї вщасливити чоловіка, коли його велика журба пригнітає!

— Гм! — воркнув Рост. — Чи се ваш свояк, панї?

— Так! Найблизший, якого маю! Поговорім же отверто: Менї дуже на сьому залежить, щоб його увільнити з в'язниці і за допомогу в сьому я-б дала більшу суму грошей!

Сторож стрепенув ся й жахливо глянув на неї.

— Що хочете сим сказати? — буркнув.

Ніщо більше не був в силі промовити. Дроїці потрясли його тілом, а очі вліпив в землю.

Аста, з під ока, слідкувала за ним а в її очах проби-валась рішучість.

— Я хотіла просити у вас помочі до увільнення мойого свояка із в'язниці! За сю прислугу я-б добре заплатила й ми обоє нараз позбули-б ся нашої журби та терпінь. Ви-б могли посплачувати свої довги й спокійно глядіти в будучність — я же знова малаб того, що для мене є одиноким коханим на світі!

Настала довга мовчанка, в часї якої чути лиш було тяжкий віддих сторожа.

Аста нахилилась до нього й шепотом сказала:

— Не можете відповісти? Чи не хочете прийняти моєї пропозиції?

— Є се велика покуса, в такому прикрому для мене положеню! — відказав. — Самий не знаю, що тут почати? Відчуваю, що мене сили опускають, та що мої бідні діти можуть ще остати без батька.

Коли же прийму: ваше предложенє, звільню себе від журби о хліб — зате обтяжу своє сумління, а се булоб страшне для мене!

Аста мовчала. Жаліла того бідного чоловіка, якого хотіла зробити орудєм своїх намірів, але рівночасно думка про Олексу всі ті шляхотні почування придавлювала.

Вона відчувала, що довше вже при боці Солмсберга не зможе жити й хотіла увільнити Олеся, щоб із ним розпочати нове житє. Се було одинокою її надією, одинокою метою до якої всіми думками зверталась та до якої всіми силами хотіла добити ся!

Не дивлячись вже більше на сторожа, знова почала його переконувати:

— Ви повинні подумати про свої діти! Дам вам 3,000 золотих, коли допоможете в'язневи втікнути!

Сторож здригнув ся — перед очима все закрутилось.

3,000 золотих, се великі гроші для нього! Зітхнув й руки приложив до розпаленого чола.

— Сим зможете не лиш свої довги поплатити, але навіть троха гроший на будуче оставити! — дальше наставляла Аста. — Чейже вам не справить великої трудности увільнити в'язня, а се зможете так зробити, щоб підозріне відвернути від себе!

Сторож, знова зітхнувши, звісив голову.

— 3,000 золотих! — гомонів. — О, Боже, як много! А як би мені сі гроші стали в пригоді!...

Стрепенув ся й воркнув, відвернувши лице:

— Ні, ні! Не можу сього зробити! Се булоб моїм нещастєм!

Йшли так декілька хвиль мовчки побіч себе. Аста з під ока приглядалась своєму товаришеви.

— Надумайте ся! Така нагода не часто трапляєть ся! Коли тепер на се не згодите ся, то ледво чи коли в житю вдруге таке трафить ся? Підпоможіть ся тепер!

Не давайте мені сьогодні рішучої відповіді! Надумайте ся ще до завтра!

Сторож аж лекше зітхнув. Для нього вже й се було полекшою, що рішенє відтягалось.

На скрутї дороги розійшли ся і Аста вернула до свого готелю.

Ніч перебула в горячковому несупокою, прямо не можучи ранку діждати ся.

І бідному сторожеви також пройшла ніч безсонно. Неспокійно кидав ся на своєму ліжку — прикрі думки та сумніви страшенно його мучили.

Що-ж мав зробити? Чи вхопити ся сприяючої нагоди й запевнити дітям будучність? Чи посвятити супокій свого сумління та наразити ся на страту занятя?

Була се вельми тяжка боротьба! Коли другої днини встав, як звичайно в тій самій порі, голова йому дуже тяжіла та все ще таки не міг рішити ся.

Доперва десь коло полудня, коли прийшли вірителі, в крайній розпуці бідний чоловік погодив ся з думкою, щоб прийняти предложене тої незнакомої дами та позбутися журби о будучність дітей за одним замахом.

Та постанова троха заспокоїла його. Тепер почав собі ломити голову над тим, як би то увільнити в'язня, та не стягнути на себе підозріння.

Коли вечером стрівув Асту, заявив, що годить ся на її предложенє.

Аста з радости аж блиснула очима — таки осягнула се, чого бажала! Яку то силу мають гроші, та як все перед ними покійно народ хилить голову!...

— Старайте ся як найскорше його увільнити! — сказала радісно. — Та ще сьогодні скажіть йому, що я порозуміла ся із вами — щоб сим додати йому надії та бодрости!

А як думаєте се зробити?

Її погляд майже із милосердєм спочав на блідому лиці сторожа, на якому остали сліди неспропаної ночі.

— Завтра мій товариш Бернер має вільний вечір, а се якраз гарно складаєть ся!... — сказав він все ще якось не дуже певно. — В часі його неприсутности виведу в'язня із келії! Ще сьогодні постараю ся роздобути для нього убранє сторожа та внесу до келії. В такому перебраню не тяжко буде йому пройти незамітно побіч сторожі й дістати ся на вулицю!

Аста із вдоволенєм кивнула головою й спитала:

— Але як ви се зробите, щоб не стягнути підозріння на себе?

— О, ніщо лекшого! — відповів сторож. — На ніч

кожний із нас дістає ключі до всіх келій вязничних, щоб міг туди заглянути, коли в якій зачує що підозрілого! Хтож мені докаже, що се якраз я випустив його, тимбільше, що завтра маю нагляд в жіночому відділі?

Аста була вдоволеною із сього, бо дійсно булоб їй жаль, колиб він через неї мусів стратити занятє.

Сторож сейчас пішов у місто, щоб купити убрание, на яке дістав від Асти гроші.

Повну нагороду мала йому виплатити після увільнення вязня. За грішми мав прийти до готелю.

Розійшлись, а кожде із них нетерпеливо вижидало того вечера.

Рост купив убрание й вернув до вязниці. Опісля всунув Волдінгови убрание до келії та заявив йому, що на проханє тої панї, другої ночі допоможе йому втікнути.

Радість Волдінга не мала границь. Аж підскакував з вдволення.

Коли же подумав про розчарованє, яке справить Асті своєю появою, його лице викривилось злісною усмішкою.

Після приказу сторожа добре сховав убрание й обіцяв йому перебрати ся другої днини вечером, в означеній годині.

По відході сторожа Волдінг знова зареготав ся та мов божевільний бігав по келії.

— Ха, ха, ха! Моя люба, Асто. Се буде гарна несподіванка для тебе, коли свого Олєся до грудий притиснеш!... Сама не предвиджуєш, яку дурницю зробила! А я-б був хиба дураком скінченим, колиб із сього не скористав. Нехай же моя прекрасна графиня потішить ся бодай сим, що зробила добре діло!

Затирав руки із радости і все ще роздумував про своє увільненє.

Але його спокій пропав, коли другої днини вечером наближала ся означена година для його увільнення.

Не міг вже навіть куска хліба взяти до уст й нетерпеливо вижидав приходу сторожа.

Не думав навіть про Асту й цілком був зайнятий думкою свого освободження.

Се справило йому тимбільшу радість, що се прийшло

тоді, коли він надіяв ся цілі роки перебути у вязниці, поки втворять ся перед ним двері до свободи!

Якраз вибила сема година, а старий сторож сказав йому, що прийде по нього зараз після інспекторських оглядин, що було звичайно межи семою а осьмою годиною.

Вибила пів до осьмої — ось і три чверти — а ні інспектора, ні сторожа не видно.

Що моглоб ся стати?

Нарешті вибила вже й осьма, а живчик вязня так кова-
тав, що він аж обома руками стискав голову, немов обав-
ляючись, щоб не пукла!

Чому-ж бодай сторож не приходив, щоб звідомити
його чому зволікає? Чейже мусів знати, як нетерпеливо
його тут вижидає!

Нервово ходив по келії, а з тисячі думок та здогадів
одно його найбільше мучило:

— А може сторож надумав ся, та в послідній хвилині
стратив відвагу? Може обавляєть ся наражувати свого
становиська?

Нараз почув шелест побіч дверей своєї келії а серце
живійше забилося.

Чи може його зневіра була безпідставною?

І дійсно, втворили ся двері та до келії увійшов ста-
рий Рост.

Вязень мало не скричав із радості, але здержав його
від сього рух сторожа, що, наблизившись до нього, ска-
зав:

— Я не міг скорше прийти, бо чекав на інспектора.
Тимчасом чую, що є хтось у нього і хто знає, чи він вза-
галі ходити ме по келіях. Вбирайте чимскорше убране
поверх свого, а за 10 хвилин я знова сюди загляну!

Волдінг тряс ся всім тілом.

Як лиш заперли ся двері за сторожем, він виймиз з
під сінника убране й за 5 хвилин був готовий до виходу.

Знова почув в сінях чийсь хід а коли хотів наблизити
ся до дверей, в поспіху перевернув столець, що з гурко-
том впав на землю.

Волдінг так був зайнятий думкою про своє увільнене,
що навіть не звернув на се уваги.

Нараз жахнув ся й поблід, бо перед дверми своєї ке-

лїї почув аж кілька голосів.

— Що се такого, Бернер? — почув він голос інспектора й кров сціпилась в його бючках.

— Вязень з 15 числа певно ще не спить, пане інспекторе! — відповів запитаний. — Я піду...

— Ні, ні! Здається мені, що стукіт було чути із своєї келії! — перебив інспектор. — Втворіть, пане Бернер! Побачимо, що той чоловігга тут робить!

— Але ні, се було із 15 числа, пане інспекторе! — доказував сторож, та інспектор остав при своєму й приказав йому втворити двері до келії, перед якою стояли.

Була се якраз келія Волдінга.

Сторож незручно ввирав двері. Інспектор нетерпеливо вихопив йому із рук ліхтарню й станув на порозі.

Не мав однак часу навіть розглянути ся по темній келії, коли се з долини поніс ся відгук вистрілу.

Після хвилі впав другий вистріл — а відтак третій. Інспектор здригнув ся.

Тимчасом оживило ся в сїнях. З різних сторін чути було втвиранє та замиканє дверей, крики та накликування та скорі бігання сторожів.

Інспектор мав тепер щось важнійшого робити, як доходити що за причина гуркоту в келії.

Приказав Бернерови замкнути келію й чимскорше побіг на долину. Знав, що се певно якийсь вязень втікав!

Бернер скоро замкнув келію, бо вірив, що гурканя не звідтам пішли. Зрештою самий не міг туди заглянути, бо інспектор, забувшись, взяв з собою також ліхтарню.

Замкнули ся двері келії Волдінга — небезпека минула.

Але враз із небезтекою пропала також для Волдінга надія його увільнення. Він був певний, що тепер Рост не відважить ся прийти до нього.

Помилив ся однак, бо за хвилю знова втворили ся двері до його келії.

Був се старий Рост.

— Вперед! Вперед! Йди чимскорше!

Волдінг не міг сього зрозуміти.

— Якже тепер можна думати про втечу? — воркотів. — Чи-ж ви не знаєте, що стало ся на долині? Чи не чули стрілянини?

флірт

або

ТИХА РОЗМОВА ЗАЛЮБЛЕНИХ

600 ПИТАНЬ ТА ВІДПОВІДИЙ

НОВЕ СПРАВЛЕНЕ ВИДАНЄ

Ціна 50 цт.

ЗАМОВЛЕННЯ ШЛІТЬ ДО:

UKRAINSKA KNYHARNIA
"ACCORD"

216 Dufferin Ave. — Winnipeg, Man.

„ВЕЛИКА БІБЛІЯ”

740 сторін друку великого формату, з многими образками та підписом митрополита Шептицького. Старокраєве виданє. -- Брошурована \$5.50; -- В оправі \$6.50

48

-ий сшиток сьої великої повісти вийде
з друку дня 9-го падолиста 1923 р.